

ОСОБЛИВОСТІ ІНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АМЕРИКАНСЬКОЇ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ

FEATURES OF INSTITUTIONAL LEGAL REGULATION OF THE AMERICAN BANKING SYSTEM

У статті досліджуються основні проблеми інституційного правового регулювання банківської системи Америки. Проаналізовано етапи банківського регулювання в Америці. Досліджено структурні та функціональні аспекти американської банківської системи. Відзначено наслідки «вільного банкінгу» в американській банківській системі. Виявлено слабкі місця у фінансовій системі Америки. Охарактеризовано наслідки Великої депресії для американської банківської системи. Проаналізовано наслідки діяльності вищезазначених законів для американської банківської діяльності. Встановлено, що розвиток американської банківської сфери, а також будь-які зрушення у фінансових відносинах були зумовлені законодавчо-інституційними перетвореннями в банківській діяльності, які формувалися у процесі історичного розвитку. Досвід здійснення інституційних реформ в американській банківській системі міг би стати корисним для вдосконалення вітчизняної банківської системи.

Ключові слова: правове регулювання, банківська система, діяльність банків, банківське законодавство, дерегулювання установ.

В статье исследуются основные проблемы институционального правового

регулювання банківської системи Америки. Проаналізовані етапи банківського регулювання в Америці. Исследованы структурные и функциональные аспекты американской банковской системы. Отмечены последствия «свободного банкинга» в американской банковской системе. Выявлены слабые места в финансовой системе Америки. Охарактеризованы последствия Великой депрессии для американской банковской системы. Проанализированы последствия деятельности вышеназванных законов для американской банковской деятельности. Установлено, что развитие американской банковской сферы, а также любые сдвиги в финансовых отношениях были обусловлены законодательно-институциональными преобразованиями в банковской деятельности, формировались в процессе исторического развития. Опыт осуществления институциональных реформ в американской банковской системе мог бы стать полезным для совершенствования отечественной банковской системы.

Ключевые слова: правовое регулирование, банковская система, деятельность банков, банковское законодательство, дерегулирование учреждений.

УДК 336.711-043.86(73)+347.734
<https://doi.org/10.32843/bses.54-3>

Король М.М.

к.е.н., доцент,
 доцент кафедри міжнародних економічних відносин
 Ужгородський національний університет

Korol Maryna

Uzhhorod National University

The article examines the main problems of institutional legal regulation of the American banking system. The stages of banking regulation in America are analyzed. The structural and functional aspects of the American banking system are studied. The consequences of "free banking" in the American banking system are noted. The peculiarities of the Law on National Banking are highlighted. Weaknesses in the American financial system have been identified. The main features of the Aldrich-Riland Act in the American financial system are studied. The peculiarities of McFadden's Law activity in the American banking system are noted. The consequences of the Great Depression for the American banking system are described. The characteristic features of the Banking Holding Company Act and the International Banking Act in the American financial system are analyzed. The main features of the Law "On Norms of Regulation of Financial Institutions and Interest Rate Control" in the American banking system are noted. The general features of the Law on Depository Institutions (Garn – Saint Germain law) in the American banking system are highlighted. The main problems of the Law on International Credit Supervision have been studied. The characteristic features of the Law "On the Reform of Financial Institutions, Their Recovery and the Application of Coercive Measures" in the American financial system are highlighted. The main features of bank mergers in the American banking system after the entry into force of the Ragle – Neal Act are analyzed. The characteristic features of the Gram-LeachBliley Financial Banking Act are noted. The activity of American banks is described. The consequences of the above laws for American banking are analyzed. It is established that the development of the American banking sector, as well as any changes in financial relations were due to legislative and institutional changes in banking, which were formed in the process of historical development. Therefore, the experience of institutional reforms in the American banking system could be useful for improving the domestic banking system.

Key words: legal regulation, banking system, activity of banks, banking legislation, deregulation of institutions.

Постановка проблеми. Найважливішою сферою національного господарства та невід'ємною структурою ринкової економіки є банківська система. А ступенем розвитку банківської системи значною мірою визначається розвиток економіки будь-якої країни. Банківські системи розвинених країн із ринковою економікою свідчать про те, що розвиток банківської сфери, а також будь-які зрушення у фінансових відносинах були зумовлені законодавчо-інституційними перетвореннями в банківській діяльності, які формувалися у процесі історичного розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед науковців, які досліджували банківську систему США, варто відзначити Ю.Г. Вешкина [1],

Г.Л. Авагяна [1], М.А. Johnston [2], А. Rolnick [3], W. Weber [3], J. Barth [6], L. Tong [6].

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз особливостей інституційного правового регулювання американської банківської системи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ще в 1781 р. Олександр Гамільтон стверджував, що більшість країн уважає необхідністю створення банків, оскільки саме вони є тими двигунами, завдяки яким просувається торгівля. З тих пір Америка перетворилася на найбільшу економіку світу з найбільшими фінансовими ринками.

У 1838 р. в Нью-Йорку був прийнятий Закон про вільну банківську діяльність (Free Banking Act), згідно з яким інвестори одержали право

об'єднуватися для спільної банківської діяльності з мінімальним розміром капіталу 100 тис дол. Саме цей закон заклав початок вільної банківської діяльності в США [1, с. 23].

Ранні спроби банківського регулювання в Америці від створення Першого банку в 1791 р. до Закону про національну банківську діяльність 1863 р. були поєднанням федерального та державного законодавства. Воно було викликане, з одного боку, потребою в посиленому централізованому контролі для підтримки стабільності як фінансів, так і економіки в цілому, з іншого – побоюванням концентрації контролю невеликою кількістю структур [2].

1837 р. уважали ерою «вільного банкінгу», коли було прийнято кілька законів, що скасували вимогу отримання офіційного законодавчого чарту (ліцензії) для управління банком [3]. Оскільки банки випускали велику кількість банкнот із різними обліковими ставками, не дивним є той факт, що наслідком цієї епохи є фінансова нестабільність, що спонукала до більшого регулювання та нагляду у 1860-х роках.

Саме тому в 1863 р. був прийнятий Закон про національну банківську діяльність (National Bank Act) (із подальшими змінами у 1864 та 1865 рр.), згідно з яким було створено систему національних банків, які підпорядковувалися Контролеру грошового обігу у Вашингтоні [4]. Проте створення системи національних банків не усунуло недоліки, проблеми банківської системи Америки, що, своєю чергою, спричинило подальші часті фінансові паніки.

Так, паніка 1907 р. виявила слабкі місця у фінансовій системі країни, зокрема неможливість банків придбати валюту під час надзвичайних ситуацій, і стала мотиваційним чинником пошуку кращої регуляторної структури для стабільності банківської системи.

Президент Теодор Рузвельт видав 25 млн доларів урядових коштів для боротьби з панікою. JP Morgan організував порятунок банків та трастів, запобігаючи закриттю Нью-Йоркської фондової біржі. У 1908 р. був прийнятий закон Олдрича – Ріланда (Aldrich-Vreeland Act), унаслідок якого було створено Національну комісію з грошового обігу, результати діяльності якої спричинили створення в 1913 р. Федеральної резервної системи США [5]. В основі Закону лежала ідея про рівноправну співпрацю країни, банків, бізнесменів, урядових структур і споживачів у сфері банківської справи.

У 1927 р. було прийнято Закон МакФаддена (MCFADDEN Act), завдяки якому вирішено питання правового регулювання діяльності банку та його структури: саме штат, а не федеральний уряд здійснює регулювання філій банку.

Велика депресія 1929–1939 рр., унаслідок якої багато банків збанкрутувало, призвела до більш

жорсткого регулювання банківської діяльності. Президент Д. Рузвельт створює кілька агентств як інструмент для виконання нових та надзвичайних функцій. Одним із таких агентств була Федеральна корпорація страхування вкладів (FDIC), яка відокремлює комерційний та інвестиційний банкінг (закон Glass-Steagall). Із 1929 по 1933 р. банкрутство банків призвело до втрат вкладників у розмірі близько 1,3 млрд доларів. Із часу введення в дію FDIC банківські операції вже не становили загрози для банківської галузі [6].

У 1956 р. був прийнятий Закон про банківську холдингову компанію, який забороняв останнім, що мають штаб-квартиру в одній державі, купувати банк в іншій державі, крім випадків, коли закони інших держав не дозволяють придбання, тим самим залишаючи контроль над банками, що тримають компанії [7].

Через швидке зростання кількості іноземних банків у США в 1978 р. був прийнятий Міжнародний закон про банківську діяльність, згідно з яким, аналогічно як і до вітчизняних банків, застосовувався національний режим. Іноземні банки більше не могли відкривати офіси за межами свого заявленого штату. Разом із цим ФРС мала повноваження щодо встановлення резервних вимог до відділень іноземних банків, а іноземні банки, які приймають депозити від резидентів, зобов'язані їх страхувати [6].

У 1994 р. Конгрес зняв усі заборони, які мали відношення до територіальних обмежень діяльності філій банків, унаслідок чого стрімко зросла кількість банків із філіями. Усе це разом дало змогу американським банкам успішно увійти в міжнародну фінансову систему.

Прийнятий у 1978 р. Закон «Про норми регулювання фінансових інститутів і контролю за процентною ставкою» створив Федеральну комісію з експертизи фінансових установ (FFIEC), до складу якої входять Федеральна резервна рада (FRB), Управління контролером валюти (OCC), FDIC та Федеральна комісія з питань внутрішніх позик (FHLBB), а також він надав право контролюючим органам не лише припиняти діяльність банків та усувати окремих працівників, а й накладати штрафи на ті банки і на тих співробітників, які не виконують розпорядження контролюючих органів та порушують чинне законодавство [8].

Найважливіша частина банківського законодавства з 1930-х років була прийнята у 1980 р. – Закон про дерегуляцію депозитарних установ та валютний контроль (Depository Institutions Deregulation and Monetary Control). Вона сприймалася як спосіб створення більш стабільної та прибуткової банківської справи [9]. Цей закон вимагав від усіх депозитних інститутів підтримувати прямо чи опосередковано визначений рівень відношення обов'язкових резервів до поточних рахунків, строкових депози-

тів, по яких можуть здійснюватися автоматизовані і телефонні перекази коштів, а також до готівкових термінових депозитів у банках – членах ФРС для полегшення контролю над грошовим агрегатом із боку Ради керівництва ФРС [1, с. 34].

Як наслідок, був утворений Комітет із дерегулювання депозитних інститутів, що отримав право підписувати правила виплати відсотків і від якого вимагалось поступове зменшення, а потім і зняття «стелі» для ставок відсотків і дивідендів, які виплачувалися депозитним інститутам і збільшення цих ставок до рівня ринкових протягом шести років починаючи з 31.03.1980.

У жовтні 1982 р. був прийнятий закон про депозитні установи (закон Гарна – Сен Жермена (Garn – St Germain)), який покликаний надати допомогу в боротьбі з різко зростаючим числом банкрутств серед ощадно-позичкових асоціацій і взаємно-ощадних банків (у 1982 р. число їх банкрутств перевищило 250). Для підвищення їхньої конкурентоспроможності було дозволено відкривати і обслуговувати депозитні рахунки грошового ринку, за допомогою яких надавалися послуги, які можна порівняти з послугами фондів грошового ринку. Причому рахунки цього типу не підпадали під дію нормативів верхньої межі процентних ставок по кредитах і резервних вимог, установлених Інструкцією Q.

До 1984 р. ощадно-позичковим асоціаціям і взаємно-ощадним банкам, які мали федеральну ліцензію, було дозволено надавати комерційні позики на суму до 10% від обсягу їхніх активів, а максимальний обсяг споживчого кредитування був підвищений до 30% від величини активів. Ці положення поставили зазначені установи в рівні позиції з комерційними банками, тому закон Гарна – Сен Жермена передбачав, що з 1984 р. обмеження, встановлені Інструкцією Q, повинні поширюватися рівною мірою на всі депозитні установи аж до закінчення терміну дії цих обмежень у 1986 р. [10].

Прийнятий Закон про міжнародний нагляд за кредитами 1983 р. спрямовував банківські регулюючі агенції на забезпечення того, щоб усі банківські установи підтримували належний рівень капіталу [11]. Як наслідок, банківські регулюючі установи встановили мінімальні норми вимог до капіталу для окремих установ.

У 1989 р. було прийнято найважливіший із часів Великої депресії Закон «Про реформу фінансових інститутів, їх оздоровлення і застосування примусових заходів», який дав змогу контролюючим органам застосовувати примусові заходи не тільки стосовно банків та їхніх працівників, а й щодо тих працівників, які працюють за контрактом. Це був початок законодавчих спроб дерегулювати банківську галузь.

Найбільша кількість банківських злиттів у США як за кількістю, так і за величиною придбаних бан-

ків спостерігалася після набрання чинності Закону Ragle – Neal у 1997 р., який став важливим кроком усунення давніх географічних обмежень на банківську діяльність [10].

Із прийняттям закону Gram – LeachBliley в 1999 р. у США відбулася системна банківська реформа. Цей закон дав змогу істотно розширити сферу діяльності банків та інших фінансових інститутів і дозволив їх вихід на ринок страхових послуг.

Висновки з проведеного дослідження. Підводячи підсумок, варто сказати, що, на думку багатьох американських економістів, банківська система США не є досконалою. Проте за останні 140 років було прийнято понад 100 федеральних законів, більша частина яких функціонує й сьогодні, звісно, з певними поправками, які диктували банківські кризи. Федеральні закони доповнюються законами штатів, різноманітними інструкціями, роз'ясненнями контролюючих органів. Усе це робить банківську систему унікальною та неповторною на відміну від інших банківських країн світу.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Вешкин Ю.Г., Авагян Г.Л. Банковские системы зарубежных стран : курс лекций. Москва : Экономика, 2004. 400 с. URL: https://biznesbooks.com/components/com_jshopping/files/demo_products/veshkin-yu-g-ava-gyan-g-l-bankovskie-sistemy-zarubezhnykh-stran.pdf (дата звернення: 15.05.2020).
2. Johnston M.A. Brief History of U.S. Banking Regulation. Investopedia. 2020. URL: <https://www.investopedia.com/articles/investing/011916/brief-history-us-banking-regulation.asp> (дата звернення: 11.06.2020).
3. Rolnick A., Weber W. Banking Instability and Regulation in the U.S. Free Banking Era. Federal Reserve Bank of Minneapolis. URL: <https://www.minneapolisfed.org/research/quarterly-review/banking-instability-and-regulation-in-the-us-free-banking-era> (дата звернення: 03.06.2020).
4. Historical Timeline. Federal Deposit Insurance Corporation. 2014. URL: <https://www.fdic.gov/about/history/timeline/1850-1899.html> (дата звернення: 15.06.2020).
5. Historical Timeline. Federal Deposit Insurance Corporation. 2014. URL: <https://www.fdic.gov/about/history/timeline/1900-1919.html> (дата звернення: 12.05.2020).
6. Barth J. Industrial Loan Companies Supporting America's Financial System. Milken institute. 2011. URL: <https://assets1b.milkeninstitute.org/assets/Publication/Research/Report/PDF/ILC.pdf> (дата звернення: 01.06.2020).
7. Historical Timeline. Federal Deposit Insurance Corporation. 2014. URL: <https://www.fdic.gov/about/history/timeline/1950s.html> (дата звернення: 28.05.2020).
8. Historical Timeline. Federal Deposit Insurance Corporation. 2014. URL: <https://www.fdic.gov/about/history/timeline/1970s.html> (дата звернення: 19.05.2020).
9. Banking Legislation Banking Legislation and Regulation. URL: https://www.fdic.gov/bank/historical/history/87_136.pdf (дата звернення: 23.06.2020).

10. Закон Гарна – Сен Жермена о депозитных учреждениях от 1982 г. (garn – stgermain act). O-Kreditah1. URL: <http://o-kreditah1.ru/knigi/646-zakon-garna-sen-zhermena-o-depozitnykh-uchrezhdeniyakh-ot-1982-g-garn-stgermain-act.html> (дата звернення: 10.06.2020).

11. Historical Timeline. Federal Deposit Insurance Corporation. 2014. URL: <https://www.fdic.gov/about/history/timeline/1980s.html> (дата звернення: 25.06.2020).

REFERENCES:

1. Veshkin Yu.G., Avagyan G.L. (2004) Bankovskiyе sistemy zarubezhnykh stran [Banking systems of foreign countries]. Moscow: The Economist, 400 p. URL: https://biznesbooks.com/components/com_jshopping/files/demo_products/veshkin-yu-g-avagyan-g-l-bankovskie-sistemy-zarubezhnykh-stran.pdf (accessed 15 May 2020).

2. Johnston M. (2020) [A Brief History of U.S. Banking Regulation]. Investopedia. URL: <https://www.investopedia.com/articles/investing/011916/brief-history-us-banking-regulation.asp> (accessed 11 June 2020).

3. Rolnick A., Weber W. Banking Instability and Regulation in the U.S. Free Banking Era. Federal Reserve Bank of Minneapolis URL: <https://www.minneapolisfed.org/research/quarterly-review/banking-instability-and-regulation-in-the-us-free-banking-era> (accessed 03 June 2020).

4. (2014) [Historical Timeline]. Federal Deposit Insurance Corporation. URL: <https://www.fdic.gov/about/history/timeline/1850-1899.html> (accessed 15 June 2020).

5. (2014) [Historical Timeline]. Federal Deposit Insurance Corporation. URL: <https://www.fdic.gov/about/history/timeline/1900-1919.html> (accessed 12 May 2020).

6. Barth J. (2011) Industrial Loan Companies Supporting America's Financial System. URL: <https://assets1b.milkeninstitute.org/assets/Publication/ResearchReport/PDF/ILC.pdf> (accessed 01 June 2020).

7. (2014) [Historical Timeline]. Federal Deposit Insurance Corporation. URL: <https://www.fdic.gov/about/history/timeline/1950s.html> (accessed 28 May 2020).

8. (2014) [Historical Timeline]. Federal Deposit Insurance Corporation. URL: <https://www.fdic.gov/about/history/timeline/1970s.html> (accessed 19 May 2020).

9. Banking Legislation Banking Legislation and Regulation. URL: https://www.fdic.gov/bank/historical/history/87_136.pdf (accessed 23 June 2020).

10. Закон харна-сен згермена о депозитных учреждениях от 1982 г. [Garn-stgermain Act of 1982 (garn – stgermain act)]. O-Kreditah1. URL: <http://o-kreditah1.ru/knigi/646-zakon-garna-sen-zhermena-o-depozitnykh-uchrezhdeniyakh-ot-1982-g-garn-stgermain-act.html> (accessed 10 June 2020).

11. (2014) [Historical Timeline]. Federal Deposit Insurance Corporation. URL: <https://www.fdic.gov/about/history/timeline/1980s.html> (accessed 25 June 2020).